

วัดหลวง

- ประวัติ

วัดหลวงเป็นวัดแรกของเมืองอุบลราชธานี สร้างเมื่อ พุทธศักราช ๒๑๒๒ โดยพระปฐมวราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) บุตรชายของพระตาเป็นผู้สร้างภายหลังจากสร้างเมืองอุบลราชธานีแล้ว จึงดำริสร้างวัดขึ้นตามโบราณราชประเพณีเพื่อสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาและเพื่อให้พระสงฆ์ที่อพยพมาพร้อมกันจากเวียงจันทน์ได้มีที่อยู่จำพรรษา เมื่อดำริดังนี้แล้ว ท่านพร้อมด้วยอุปฮาด ราชบุตร ราชวงศ์ ท้าวเพี้ย กรรมการน้อยใหญ่ ได้เห็นร่วมกันว่าพื้นที่คือสถานที่ตั้งวัดหลวงทุกวันนี้เป็นชัยภูมิดีเหมาะสม โดยประการทั้งปวงสมควรจะเป็นสร้างวัดได้จึงพร้อมใจกันสร้างเป็นวัดที่ใหญ่โตขึ้นในสมัยนั้นและในปี พุทธศักราช ๒๑๒๔ สร้างองค์พระประธานชื่อว่า “พระเจ้าใหญ่องค์หลวง”

นอกจากนั้นแล้วยังสร้าง อุโบสถ ศาลาการเปรียญ หอไตร และกุฏิสงฆ์ ครอบบริบูรณ์เป็นเขตสงฆ์มาวาสอันสง่างามด้วยฝีมือช่างชาวเวียงจันทน์ แต่สิ่งก่อสร้างเหล่านี้เป็นไม้จึงได้ทรุดโทรมลงตามกาลเวลาไม่เหลือให้เห็นจนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อสร้างวัดเสร็จแล้ว พระปฐมวราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) จึงให้นามว่า “วัดหลวง” เหตุที่ให้นามว่าวัดหลวง เพราะต้องการให้ตรงกับนามของท่านที่เป็นผู้สร้าง ซึ่งชาวเมืองเรียกว่า “เจ้าองค์หลวง” หรือ “อาชญาหลวงเต่า” และอีกอย่างเป็นเพราะวัดตั้งอยู่ติดกับคู่มือนามว่า “คู่ม้าหลวง” (คือพื้นที่ที่เป็นตลาดเก่าซึ่งเรียกกันว่าตลาดราชพัสดุและเป็นที่ตั้งของห้างยงสงวนขอปั้งมอส์ในปัจจุบัน)

วัดหลวงเป็นวัดประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากในสมัยนั้นตลอดจนทุกวันนี้คือเป็นวัดสำหรับ “ถือน้ำพิพัฒน์สัตยา” เป็นวัดที่สถิตอยู่ พระแก้วบุษราคัม - พระแก้วไพฑูรย์และผู้เป็นสังฆปาโมกข์ ผู้เป็นประมุขสงฆ์เมืองอุบลราชธานีเป็นแหล่งกลางของการศึกษาในอดีตมาแล้ว

อนึ่ง หลานชายของพระปฐมวราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) ที่ชื่อว่า “แก้ว” ได้อุปสมบทและได้รับการสถาปนาเป็น พระมหาราชครูหอแก้ว ท่านหอแก้วเป็นเจ้าคณะใหญ่ประมุขสงฆ์เมืองอุบลราชธานี บริหารการพระศาสนา

เมื่อท่านมรณภาพแล้วชาวเมืองอุบลราชธานีก็ได้สร้างเจดีย์บรรจุอัฐิของท่านไว้ที่วัดหลวง (แต่เดิย
นี้ไม่เหลือสภาพให้เห็น) ญาท่านแทนที่ได้รับการ **ฮตสรงสถาปนา** เป็นพระมหाराชครูท่านหอเทน
เป็นพระประมุขสงฆ์บริหารการคณะสงฆ์ให้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ จนทางราชการได้จัดระเบียบ
การปกครองของคณะสงฆ์ขึ้นใหม่แล้วสิ้นสุดแบบครองลาว ท่านจึงพ้นจากภาวะการเป็นประมุข
สงฆ์ แล้วก็พอดีกับท่านมรณภาพกิจการคณะสงฆ์เมืองอุบลราชธานี จึงเริ่มการปกครองตาม
ระเบียบใหม่มาตั้งแต่บัดนี้ จึงนับเป็นการสิ้นสุดการบริหารคณะสงฆ์ตามแบบฉบับของเวียงจันทร์
ซึ่งพระปฐมวราช สุริยวงศ์(เจ้าคำผง) ได้นำจากเวียงจันทร์มาใช้ตั้งแต่เริ่มสร้างเมือง
อุบลราชธานี

- **ที่ตั้ง/อาณาเขต**

วัดหลวงตั้งอยู่เลขที่ ๕๕ ถนนพรหมเทพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๕ ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ ๑๓๑๒

ทิศเหนือ	จดกับ ถนนพรหมเทพ
ทิศใต้	จดกับ แม่น้ำมูล
ทิศตะวันออก	จดกับ
ทิศตะวันตก	จดกับ โรงแรมศรีอีสาน

- **ทำเนียบเจ้าอาวาสวัดหลวง**

๑. พระมหाराชครูท่านหอแก้ว
๒. พระมหाराชครูท่านหอเทน
๓. ญาท่านกอง
๔. ญาท่านหมูน
๕. ญาท่านกั้ง
๖. ญาชาหมา
๗. ญาครูสด
๘. ญาท่านธีร์
๙. พระครูสังฆรักษ์เส็ง (พระครูปริยัติยานุวัตร)
๑๐. พระครูปลัดสาธุวัฒน์ (พระกิตติญาณโสภณ)
๑๑. พระครูวิลาสกิจจาทร (รูปปัจจุบัน)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

- สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนให้ความเคารพศรัทธา

๑. พระเจ้าใหญ่องค์หลวง เป็นประธานในพระวิหาร ได้ชื่อว่าพระเจ้าใหญ่องค์หลวง ตามนามของท่านผู้นำสร้างพระองค์นี้ที่ชาวบ้านเรียกท่านว่า “ญาหลวง” พระเจ้าใหญ่องค์หลวง เป็นพระพุทธรูปที่สง่างาม ด้วยพุทธลักษณะเป็น “เบญจลักษณะ”

๒. พระแก้วไพฑูรย์ แห่งเมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัยประเทศราชนี้ เป็นพระแก้วเกิดจากหินธรรมชาติ มีอายุหลายล้านปีมาแล้ว ใครจะเป็นผู้แกะหินเป็นพระพุทธรูปนั้นไม่ทราบ แต่เป็นพระพุทธรูปที่อยู่ในการปกครองของเจ้านายเมืองอุบลมานานแต่บรรพบุรุษของพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) ได้ถวายให้เป็นสมบัติของวัดหลวงคู่กับ พระแก้วบุษราคัม เมื่อเจ้านายทางกรุงเทพมหานครมาปกครองเมืองอุบลในสมัยรัชกาลที่ ๕ เจ้านายพื้นเมืองอุบลราชธานี เกรงว่าเจ้านายทางกรุงเทพ จะบังคับเอาพระแก้วทั้งสององค์ไป เป็นสมบัติของส่วนตัว จึงได้พากันเอาพระแก้วทั้งสององค์แยกกันไปซ่อนไว้โดยมิคิดไม่ยอมแพร่งพรายให้ใครรู้จักของคนทั่วไป

ต่อมาเมื่อสร้างวัดศรีอุบลรัตนาราม (วัดศรีทอง) โดยอุปฮาดโท บิดาของพระอุบลเดชประชารักษ์ (เสื่อ ณ อุบล) จึงได้ไปเชิญเอาพระแก้วทั้งสององค์ออกมาจากที่ซ่อนสำหรับพระแก้วบุษราคัม นั้นได้ถวายแด่พระเดชพระคุณพระเทวธัมม (ม้า) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดศรีทอง(วัดศรีอุบลรัตนาราม) และเป็นลัทธิวิหริกของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ มาจากกรุงเทพฯ คงจะมีความเกรงใจไม่กล้าที่จะขอเอาพระแก้วบุษราคัม พระแก้วไพฑูรย์ ไปจากเมืองอุบลราชธานี

ส่วนพระแก้วไพฑูรย์นั้น ทายาทของเจ้านายพื้นเมืองอุบลราชธานี เอาไปเก็บรักษาไว้เพราะเป็นสมบัติ อันล้ำค่าของบรรพบุรุษต่อมาภายหลังจึงได้นำมาถวายพระครูวิลาสกิจจาทรเจ้าอาวาสวัดหลวง วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๐๘.๓๐ น. ให้เป็นสมบัติของวัดหลวงและของเจ้านายเมืองอุบลราชธานี มาแต่โบราณโดยแท้

พระแก้วไพฑูรย์ เป็นหนึ่งในแก้วอันเป็นรัตนชาติ คือ เพชรดี มณีแดง เขียวใส แสงมรกต เหลืองใสบุษราคัม ทองแก้วโกเมนเอก สีหมอกเมฆนิลกาลมุกดาหารหมอกมัว แดงสลัวเพทาย สัງวาลสาย ไพฑูรย์ หากจะยกพระองค์นั้นขึ้น ส่องจะเห็นเป็นคล้ายสายฝนหยดลงมาจากฟ้าอันเป็นนิมิตรหมายแห่งความอุดมสมบูรณ์ ฝนตกตามฤดูกาล ของสำคัญคู่บ้านคู่เมืองของเมืองอุบลราชธานี มีพระแก้วบุษราคัม – พระแก้วไพฑูรย์ จึงได้พากันเอาไปซ่อนเสียโดยนำออกจากวัดหลวง ไปในสมัยรัชกาลที่ ๕ ภายหลังทายาทเจ้าเมืองอุบลราชธานีเห็นว่าวัดหลวงไม่มีพระแก้วสำคัญจึงได้นำมาถวายให้เป็นสมบัติของวัดหลวงและเป็นของคู่บ้านคู่เมืองสืบไป พระแก้วไพฑูรย์ จึงได้กลับมาประดิษฐานอยู่วัดหลวงตามเดิมดังที่เห็นอยู่ในขณะนี้

